

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою університету
«30» червня 2022 р., протокол № 8

Голова Вченої ради

Г.Г. Півняк
Г.Г. Півняк
«30» червня 2022 р.

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Культурологія»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	03 Гуманітарні науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	034 Культурологія
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
СТУПІНЬ	Бакалавр
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ	Бакалавр культурології

Уводиться в дію з 01.09.2022

Наказ від 30.06.2022 № 8-ВР

Ректор

О.О. Азюковський

О.О. Азюковський

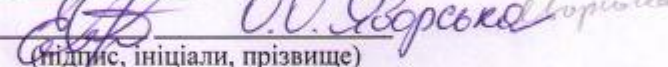
Дніпро
НТУ «ДП»
2022

ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ

Центр моніторингу знань та тестування
протокол № 4 від «20» 03 2022 р.

Директор М. М. Радкевич
(підпис, ініціали, прізвище)

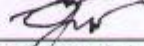
Відділ внутрішнього забезпечення якості вищої освіти
протокол № 4 від «20» 03 2022 р.

Начальник відділу О. О. Іворська
(підпис, ініціали, прізвище)

Навчально-методичний відділ
протокол № 4 від «20» 03 2022 р.

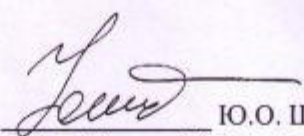
Начальник відділу Заболотна О. О.
(підпис, ініціали, прізвище)

Науково-методична комісія спеціальності 034 Культурологія
Протокол №3 від « 16 » лютого 2022 р.

Голова науково-методичної комісії спеціальності О. П. Годенко-Наконечна
(підпис, ініціали, прізвище)

Гарант освітньої програми О. П. Годенко-Наконечна
(підпис, ініціали, прізвище)

Кафедра філософії і педагогіки
Протокол № 12 від « 16 » лютого 2022 р.

Завідувач кафедри філософії і педагогіки Ю. О. Шабанова
(підпис, ініціали, прізвище)

Директор НН ІГСН

 С. В. Грищак
(підпис, ініціали, прізвище)

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою у складі:

1. Годенко-Наконечна Олена Петрівна – керівник робочої групи, професор кафедри філософії і педагогіки, кандидат мистецтвознавства, доцент, гарант освітньої програми.

2. Осипов Анатолій Олександрович – член робочої групи, професор кафедри філософії і педагогіки, доктор філософських наук, професор.

3. Тарасова Наталія Юріївна – член робочої групи, доцент кафедри філософії і педагогіки, кандидат філософських наук, доцент.

4. Шабанова Юлія Олександрівна – член робочої групи, завідувачка кафедри філософії і педагогіки, доктор філософських наук, професор.

5. Янушявічюте Ксенія Сергіївна – студентка групи 034-19.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. Слобода Валентина Володимирівна, художній керівник КЗК «Дніпровський Будинок мистецтв, секретар Національної спілки кінематографістів України, член НСХУ
2. Шапаренко Тетяна Іванівна, директор КЗК «Дніпропетровський художній музей» Дніпропетровської обласної ради

Рецензія-відгук

на освітньо-професійну програму «Культурологія»
підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 034 Культурологія (2022 рік прийому)
галузі знань 03 Гуманітарні науки, розроблену кафедрою філософії і
педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка»

Ознайомившись з освітньо-професійною програмою «Культурологія», яка розроблена робочою групою кафедри філософії і педагогіки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», хочу зазначити про те, що в ній окреслена основна мета, особливості програми, загальні та спеціальні компетентності, важливі програмні результати навчання, необхідні для успішної підготовки щодо майбутньої роботи спеціалістів-культурологів.

Серед важливих компетентностей, що мають практичне значення та спрямовані на урахування особливостей освітньої програми, варто відзначити: здатність застосовувати культурно-філософські підходи до осмислення специфіки культурних процесів Придніпров'я в практичній соціокультурній діяльності на місцевому рівні, здатність до розробки тематики та проведення екскурсій, презентацій на місцевому культурному матеріалі.

Програма вміщує необхідні положення та структурні елементи, відповідність визначених освітньою програмою компетентностей компонентам освітньої програми. Увесь зміст програми спрямований на забезпечення основних програмних засад, спрямованих на досягнення означених результатів.

Враховуючи, що актуальним залишається поглиблення вивчення культурних процесів та міжнаціональних культурних відносин в країні та регіоні, практичної підготовки фахівців зазначеної спеціальності, маємо висловити свої пропозиції щодо посиленого вивчення культурного спадку м.Дніпра та Дніпропетровщини в цілому, зокрема в галузі народного мистецтва, українських традицій, охорони матеріальної та нематеріальної спадщини, набуття практичних навичок ведення діловодства. Разом з тим можна констатувати, що в освітньо-професійній програмі «Культурологія»

галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 «Культурологія» витримано системний та цільовий підхід до підготовки бакалаврів зазначеної кваліфікації. Програма може бути рекомендована для впровадження в 2022 році.

Рецензент:

Художній керівник

Дніпровського Будинку мистецтв,

Секретар Національної

спілки кінематографістів України,

член НСХУ

В.В.Слобода

**ДНІПРОВСЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КУЛЬТУРИ
"ДНІПРОВСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ"
ДНІПРОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

вул. Шевченка, 21, м. Дніпро, 49044, тел. 746 26 40, e-mail: artmuseum.dp@gmail.com

23.02.2023 № 88/03

на № _____ від _____

**Рецензія - відгук
на освітньо-професійну програму «Культурологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 034 Культурологія (2022 року прийому)**

Не перший рік спостерігаємо за процесом змін освітньо-професійної програми «Культурологія», розробленої фахівцями кафедри філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка», яка має на меті забезпечити підготовку висококваліфікованих та конкурентноспроможних фахівців з культурології згідно еволюційного становлення освітньо-наукового простору. У програмі зазначено важливу тезу про дотримання принципів гуманізму, свободи творчості, поваги до особистості, її національної та культурної ідентичності.

Зазначаємо, що кожного року програма вдосконалюється – до неї вносяться зміни, зокрема й ті, що нами раніше були висловлені й підтримані. Хотілося б відзначити орієнтованість програми на студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, спрямування студентів на проведення майбутньої ефективної соціокультурної діяльності у відповідності до сучасних тенденцій та вимог, використання можливостей матеріально-технічного та інформаційно-комунікаційного забезпечення.

Вітаємо, що в програмі є освітні компоненти, які відображують специфіку регіональних проблем культури, зокрема культурного ландшафту Придніпров'я; інші такого роду дисципліни, які пропонуються як вибіркові, можливо, варто перевести до обов'язкових, тим самим посиливши особливості програми. Відзначимо, що вивчення дисципліни «Музеєзнавство» варто було б розпочати з першого курсу, тобто перед початком практики, яка спрямована, зокрема, й на знайомство з місцевими музеями.

Освітньо-професійна програма «Культурологія» галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія відповідає всім вимогам, має системний та цільовий підхід до підготовки бакалаврів зазначеної кваліфікації, підтримуємо її реалізацію в 2022 році.

Директорка КЗК «Дніпровський художній музей»
Дніпровської міської ради

Т. Шاپаренко

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	8
2. ОBOB'ЯЗКОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	12
3 НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	14
4 РОЗПОДІЛ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ	15
5. РОЗПОДІЛ ОБСЯГУ ПРОГРАМИ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ.....	18
6 СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА	21
7. МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ.....	22
8 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	25

ВСТУП

Освітньо-професійна програма розроблена на основі Стандарту вищої освіти підготовки бакалаврів спеціальності 034 Культурологія.

Освітньо-професійна програма використовується під час:

- ліцензування спеціальності та акредитації освітньої програми;
- складання навчальних планів;
- формування робочих програм навчальних дисциплін, силабусів, програм практик, індивідуальних завдань;
- формування індивідуальних навчальних планів студентів;
- розроблення засобів діагностики якості вищої освіти;
- атестації бакалаврів спеціальності 034 Культурологія;
- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- професійної орієнтації здобувачів фаху;
- зовнішнього контролю якості підготовки фахівців.

Користувачі освітньо-професійної програми:

- здобувачі вищої освіти, які навчаються в НТУ «ДП»;
- викладачі НТУ «ДП», які здійснюють підготовку бакалаврів спеціальності 034 Культурологія;
- екзаменаційна комісія спеціальності 034 Культурологія;
- приймальна комісія НТУ «ДП».

Освітньо-професійна програма поширюється на кафедри університету, які беруть участь у підготовці фахівців ступеня бакалавра спеціальності 034 Культурологія.

1 ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

1.1 Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та інститут (факультет)	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Навчально-науковий інститут гуманітарних і соціальних наук
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Бакалавр культурології
Офіційна назва освітньої програми	Культурологія
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання – 3 роки 10 місяців
Наявність акредитації	Акредитація програми не проводилася
Цикл/рівень	НРК України – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень

Передумови	Наявність повної загальної середньої освіти. Особливості вступу на ОП визначаються Правилами прийому до Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», що затверджені Вченою радою
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	Термін не може перевищувати 3 роки 10 місяців та/або період акредитації. Освітня програма підлягає перегляду відповідно до змін нормативної бази України у сфері вищої освіти, але не рідше одного разу на рік
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	Посилання на сторінку кафедри http://filosof.nmu.org.ua/ua/Applicant/Philosophy/Philosophy.php Освітні програми НТУ "ДП" http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_m_et_dep/educational_programs/
1.2 Мета освітньої програми	
Підготовка висококваліфікованих та конкурентноспроможних фахівців з культурології згідно еволюційного становлення освітньо-наукового простору; формування теоретичних знань та практичних навичок реалізації культурних проєктів, зокрема й на місцевому рівні культурного регіону Придніпров'я; дотримуючись принципів гуманізму, свободи творчості, поваги до особистості, її національної та культурної ідентичності	
1.3 Характеристика освітньої програми	
Предметна область	<i>03 Гуманітарні науки / 034 Культурологія</i> Об'єкти вивчення та діяльності: культурні процеси, явища, стани та ознаки, їх усвідомлення, інтерпретація та моделювання; соціокультурні інститути та практики, що забезпечують формування культурних норм та цінностей, способи їх втілення й використання. Цілі навчання: підготовка фахівців з культурології, які володіють сучасними теоретичними знаннями та практичними навичками, необхідними для розв'язання складних соціокультурних задач і практичних проблем. Теоретичний зміст предметної області – система наукових ідей, підходів, концепцій, теорій щодо культури; поняття та принципи аналізу культурних процесів і явищ. Методи, методики та технології: методи та методики пошуку, систематизації, аналізу та інтерпретації інформації щодо культурних об'єктів та практик, технології популяризації знань щодо культури та регулювання відносин у соціокультурній сфері. Інструменти та обладнання: інформаційно-комунікаційне обладнання; аудіовізуальні засоби; програмне забезпечення; мережа Internet; системи електронного документообігу, електронні бібліотеки та архіви.
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна академічна. Програма має теоретичний характер і зорієнтована на підготовку фахівців-культурологів широкого профілю для застосування набутих знань, навичок і вмінь у майбутній соціокультурній діяльності. Освітня програма спрямована на оволодіння: <ul style="list-style-type: none"> - основними категоріями, принципами, світоглядними парадигмами, закономірностями розвитку культури; - аналітичними та організаційними навичками для проведення ефективної соціокультурної діяльності у відповідності до сучасних тенденцій та вимог; - методами реалізації та оцінки культурної діяльності, зокрема у

	<p>сферах культурних комунікацій та індустрій, консультаційно-експертних та педагогічних послуг (методами аналізу та оцінювання; організації та планування культурної діяльності);</p> <ul style="list-style-type: none"> - системним аналізом та інтерпретацією культурних джерел (речових, друкованих, візуальних, художніх) з використанням спеціальної літератури. <p>Програма вміщує збалансований комплекс логічно взаємопов'язаних обов'язкових освітніх компонентів, практичну підготовку, створює належні умови для формування індивідуальної освітньої траєкторії та здобуття сукупності професійних і соціальних навичок, достатніх для фахової культурологічної діяльності на загальнонаціональному та місцевому рівні.</p>
Основний фокус освітньої програми	<p>Загальна підготовка в галузі 03 Гуманітарні науки / спеціальність 034 Культурологія.</p> <p>Освітня програма «Культурологія» спрямована на поєднання в майбутній практичній діяльності здатностей аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження, обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства у відповідності до визначених мети та завдань.</p> <p>Ключові слова: теорія культури, історія культури, теорія та історія мистецтва, культура України та Придніпров'я, регіональні культурні студії</p>
Особливості програми	<p>Особливість програми визначається необхідністю підготовки фахівців, здатних використовувати культурологічну та загальнофілософську методологію у вирішенні питань соціокультурної сфери як у цілому, так і на місцевому рівні Придніпров'я. В освітній програмі особливо акцентується увага на осмисленні як соціокультурних, так і культур-філософських питань, пов'язаних з національною та регіональною специфікою.</p> <p>У програмі передбачені навчальні практики: ознайомча, пізнавальна, виробнича, передатестаційна.</p>
1.4 Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Заклади освіти, культури, мистецтва, культурні та креативні індустрії.</p> <p>Види економічної діяльності за класифікатором ДК 009:2010:</p> <p>Секція R Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, Розділ 90, Група 90.0 Діяльність у сфері творчості, мистецтва і розваг, Клас 90.02 Діяльність із підтримки театральних і концертних заходів; Розділ 91, Група 91.0 Функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури;</p> <p>Секція Р Освіта, Розділ 85, Група 85.1 Дошкільна освіта; Група 85.2 Початкова освіта; Група 85.3 Середня освіта.</p>
Подальше навчання	<p>Можливість навчання за кваліфікаційними рівнями: НПК України – 7, рівень FQ-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень</p>
1.5 Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання.</p> <p>Навчання проводиться у вигляді лекцій та практичних занять у малих групах із застосуванням інформаційних технологій та інтерактивних методів взаємодії.</p> <p>Аудиторне навчання поєднується з онлайн навчанням з використанням платформи Moodle та програмного забезпечення Microsoft Office 365, додатку Teams MS, мобільних додатків з використанням електронних підручників та on-line сервісів.</p>
Оцінювання	<p>Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за</p>

	<p>рейтинговою шкалою (прохідні бали 60...100) та за інституційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), що використовується для конвертації оцінок мобільних студентів.</p> <p>Оцінювання включає весь спектр контрольних процедур у залежності від компетентнісних характеристик (знання, уміння/навички, комунікація, автономія і відповідальність) результатів навчання, досягнення яких контролюється.</p> <p>Результати навчання студента, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікуються та вимірюються під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що корелюються з описом кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій і характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.</p> <p>Підсумковий контроль з навчальних дисциплін здійснюється за результатами поточного контролю або/та оцінюванням виконання комплексної контрольної роботи або/та усних відповідей.</p> <p>ПОЛОЖЕННЯ про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (із змінами та доповненнями, затвердженими Вченою радою НТУ «Дніпровська політехніка» від 18.09.2018, 11.12.2018, 08.12.21): http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Regulations_on_evaluation_of_educational_results.pdf</p>
<p>Форма випускної атестації</p>	<p>Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі атестаційного екзамену та публічного захисту кваліфікаційної роботи бакалавра.</p> <p>Атестаційний екзамен передбачає оцінювання обов'язкових результатів навчання, визначених стандартом та освітньою програмою.</p> <p>Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складного спеціалізованого завдання або практичної проблеми культурології, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Робота перевіряється на наявність плагіату згідно з процедурою, визначеною системою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти університетом.</p> <p>Кваліфікаційні роботи розміщуються в репозиторії університету.</p> <p>Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на засіданні екзаменаційної комісії.</p>
<p>1.6 Ресурсне забезпечення реалізації програми</p>	
<p>Специфічні характеристики кадрового забезпечення</p>	<p>Кадрове забезпечення відповідає кадровим вимогам щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності. До реалізації освітнього процесу за даною освітньо-професійною програмою залучаються фахівці-теоретики та фахівці-практики у сфері культури, культурологічних та культур-філософських досліджень і викладання, експерти галузі, представники роботодавців.</p> <p>Забезпечується своєчасне підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.</p>
<p>Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення</p>	<p>Матеріально-технічне забезпечення відповідає технологічним вимогам щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності</p> <p>Матеріально-технічне забезпечення програми включає ресурси університету та випускової кафедри філософії і педагогіки.</p> <p>Студенти програми мають доступ до університетської бібліотеки, мережі</p>

	<p>Інтернет через WiFi, спортивного обладнання, Центру естетичного розвитку, системи харчування, студентського містечка тощо.</p> <p>Аудиторії обладнані мультимедійною технікою. Наукова бібліотека Університету та методичний кабінет кафедри укомплектовані науковою, навчальною, довідковою, методичною, періодичною та іншою літературою. Задля онлайн реалізації програми для викладачів та студентів передбачено безкоштовний доступ до професійної версії пакету Microsoft Office та платформи Moodle, включаючи додаток Teams.</p>
<p>Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення</p>	<p>Навчально-методичне забезпечення відповідає сучасному стану проведення культурологічної діяльності, за змістом ґрунтується на відповідних Положеннях, розроблених в НТУ «Дніпровська політехніка».</p> <p>Навчально-методичні матеріали містяться на платформі дистанційної освіти Moodle з доступом через особисті кабінети студентів у Teams MS, також у бібліотеці університету та у відкритому доступі фахового спрямування мережі Internet.</p> <p>Матеріали щодо всіх курсів, які охоплюють освітні компоненти даної програми, розміщено також на платформі Дистанційна освіта НТУ «ДП» на сайті університету https://do.nmu.org.ua/. Доступ викладачів та слухачів курсів здійснюється за індивідуальними профілями в системі MS Office 365.</p>
1.7 Академічна мобільність	
<p>Національна кредитна мобільність</p>	<p>Укладені угоди про освітню та наукову діяльність у гуманітарній сфері з Київським національним університетом культури і мистецтва; Дніпропетровською академією музики імені М. Глінки; Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, КЗ «Дніпропетровський фаховий мистецько-художній коледж культури» ДОР. Укладені угоди дають можливість обміну досвідом щодо культурологічної освіти та впровадження прогресивних здобутків ЗВО в освітню діяльність підготовки фахівців за спеціальністю 034 Культурологія.</p>
<p>Міжнародна кредитна мобільність</p>	<p>Вивчення досвіду на основі укладених угод про міжнародну мобільність, про подвійну атестацію та подвійний диплом з кафедрою культурології Каунаського університету Вітовта Великого, Університетом М.Складовської-Кюрі (Люблін, Польща).</p>
<p>Навчання іноземних здобувачів вищої освіти</p>	<p>Не передбачено</p>

2 ОBOB'ЯЗKOBІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність бакалавра зі спеціальності 034 Культурологія – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі професійної діяльності культуролога або в процесі навчання відповідно до сучасних культурологічних та культур-філософських підходів щодо вирішення питань в соціокультурній сфері, зокрема в культурному просторі України та Придніпров'я, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2.1 Загальні компетентності за стандартом вищої освіти

Шифр	Компетентності
1	2
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
ЗК5	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)
ЗК6	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
ЗК7	Здатність працювати автономно
ЗК8	Здатність працювати в команді
ЗК9	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК10	Здатність спілкуватися іноземною мовою
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

2.2 Спеціальні компетентності за стандартом вищої освіти

Шифр	Компетентності
1	2
СК1	Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію
СК2	Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури в українському та міжнародному контекстах
СК3	Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів
СК4	Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо)
СК5	Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства
СК6	Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів
СК7	Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів
СК8	Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвілєві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу

1	2
СК9	Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів
СК10	Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології
СК11	Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології
СК12	Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації

2.3 Спеціальні компетентності з урахуванням особливостей освітньої програми

Шифр	Компетентності
1	2
СК13	Здатність до культурологічного аналізу та оцінки творів різних видів мистецтва
СК14	Здатність ініціювати та реалізовувати культурні проекти, скеровані на розвиток місцевих спільнот
СК15	Здатність до розробки тематики та проведення екскурсій, презентацій на місцевому культурному матеріалі
СК16	Здатність застосовувати культур-філософські підходи до осмислення специфіки культурних процесів Придніпров'я в практичній соціокультурній діяльності на місцевому рівні
СК17	Усвідомлення філософських принципів формування соціокультурної діяльності

3 НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання бакалавра зі спеціальності 034 «Культурологія», що визначають нормативний зміст підготовки і корелюються з переліком загальних і спеціальних компетентностей, подано нижче.

Результати навчання	
РН1	Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію
РН2	Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру
РН3	Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації
РН4	Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури і мистецтва, їх проявів та форм існування

PH5	Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів
PH6	Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій
PH7	Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики
PH8	Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту
PH9	Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження
PH10	Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу
PH11	Здійснювати експертну оцінку культурних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їх соціальної актуалізації
PH12	Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань
PH13	Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти
PH14	Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури та мистецтва з фахівцями та нефахівцями
PH15	Вільно спілкуватися з професійних питань усно та письмово державною та іноземними мовами з урахуванням мети спілкування та соціокультурних особливостей його контексту
PH16	Визначати, формулювати та аргументувати власну громадянську та професійну позицію щодо актуальних суспільних питань
	Результати навчання з урахуванням особливостей освітньої програми
PH17	Розуміти матеріальну та духовну цінність об'єктів культурної спадщини різних історичних періодів та культурних ареалів, зокрема України та Придніпровського краю
PH18	Усвідомлювати принципи організації музейної, галерейної, театральної та концертної діяльності

4 РОЗПОДІЛ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ

Шифр PH	Результати навчання	Найменування освітніх компонентів
1	2	3
PH1	Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати	Вступ до спеціальності Ціннісні компетенції фахівця

1	2	3
	їх аргументацію	Філософія культури Філософська антропологія Педагогіка Сучасні теорії культури Передатестаційна практика Виконання кваліфікаційної роботи Курсова робота з історії європейської культури
PH2	Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру	Академічне письмо Вступ до спеціальності Методологія гуманітарних наук Українська мова Іноземна мова професійного спрямування (англійська/німецька/французька) Латинська мова
PH3	Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації	Академічне письмо Методологія гуманітарних наук Іноземна мова професійного спрямування (англійська/німецька/французька) Виконання кваліфікаційної роботи
PH4	Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури і мистецтва, їх проявів та форм існування	Історія європейської культури Сучасні теорії культури Естетика Історія мистецтв Загальна теорія мистецтв Культура Стародавнього Сходу
PH5	Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів	Вступ до спеціальності Історія європейської культури Українська та кримськотатарська культура Культура Стародавнього Сходу Філософія історії та історіософія Ціннісні компетенції фахівця Цивілізаційні процеси в українському суспільстві Етнологія та культурний ландшафт Придніпров'я Музичне мистецтво Придніпров'я Виконання кваліфікаційної роботи
PH6	Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій	Філософська антропологія Масова культура Менеджмент соціокультурної діяльності Прикладні інформаційні технології Історія мистецтв Виробнича практика
PH7	Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх	Цивілізаційні процеси в українському суспільстві

1	2	3
	специфічні риси та характеристики	Культура Стародавнього Сходу Історія європейської культури Українська та кримськотатарська культура Філософія історії та історіософія Філософія культури
PH8	Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту	Вступ до спеціальності Методологія гуманітарних наук Етика Естетика Музичне мистецтво Придніпров'я Історія мистецтв
PH9	Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження	Філософія культури Менеджмент соціокультурної діяльності Прикладні інформаційні технології Курсова робота з історії європейської культури Виконання кваліфікаційної роботи
PH10	Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу	Історія європейської культури Культура Стародавнього Сходу Українська та кримськотатарська культура Філософська антропологія Масова культура Етнологія та культурний ландшафт Придніпров'я
PH11	Здійснювати експертну оцінку культурних об'єктів за заданими критеріями та надавати рекомендації щодо їх соціальної актуалізації; здійснювати аналіз та оцінку творів різних видів мистецтва	Музеезнавство Масова культура Загальна теорія мистецтв Історія мистецтв Ознайомча практика Пізнавальна практика
PH12	Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань	Менеджмент соціокультурної діяльності Правознавство Фізична культура і спорт Цивільна безпека Виробнича практика Передатестаційна практика
PH13	Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти	Педагогіка Психологія Релігієзнавство Етнологія та культурний ландшафт Придніпров'я Прикладні інформаційні технології Ознайомча практика Пізнавальна практика Виробнича практика

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
PH14	Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури та мистецтва з фахівцями та нефахівцями	Українська та кримськотатарська культура Загальна теорія мистецтв Психологія Етика Естетика Виробнича практика
PH15	Вільно спілкуватися з професійних питань усно та письмово державною та іноземними мовами з урахуванням мети спілкування та соціокультурних особливостей його контексту	Українська мова Іноземна мова професійного спрямування (англійська/німецька/французька) Академічне письмо Латинська мова
PH16	Визначати, формулювати та аргументувати власну громадянську та професійну позицію щодо актуальних суспільних питань	Ціннісні компетенції фахівця Правознавство Релігієзнавство Етика Сучасні теорії культури Філософія історії та історіософія
PH17	Розуміти матеріальну та духовну цінність об'єктів культурної спадщини різних історичних періодів та культурних ареалів, зокрема України та Придніпровського краю	Релігієзнавство Естетика Музеєзнавство Етнологія та культурний ландшафт Придніпров'я Музичне мистецтво Придніпров'я Ознайомча практика
PH18	Усвідомлювати принципи організації музейної, галерейної, театральної та концертної діяльності	Музеєзнавство Менеджмент соціокультурної діяльності Ознайомча практика Пізнавальна практика

5 РОЗПОДІЛ ОБСЯГУ ПРОГРАМИ ЗА ОСВІТНИМИ КОМПОНЕНТАМИ

Шифр	Освітній компонент	Обсяг, кред.	Підсум. контр.	Розподіл за чвертями
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>6</i>
1	ОБОВ'ЯЗКОВА ЧАСТИНА	180		
1.1	Цикл загальної підготовки			
31	Українська мова	3,0	іс	4
32	Академічне письмо	3,0	іс	2
33	Цивілізаційні процеси в українському	3,0	дз	2

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>6</i>
	суспільстві			
34	Іноземна мова професійного спрямування (англійська/німецька/французька)	6,0	іс	1;2;3;4
35	Фізична культура і спорт	6,0	дз	1;2;3;4; 5;6;7;8
36	Ціннісні компетенції фахівця	6,0	іс	5,6
37	Правознавство	3,0	дз	10
38	Цивільна безпека	3,0	іс	13
1.2	Цикл спеціальної підготовки			
1.2.1	<i>Базові дисципліни за галуззю знань</i>			
Б1	Латинська мова	3,0	дз	1;2
Б2	Прикладні інформаційні технології	3,0	дз	3
Б3	Психологія	4,0	дз	7;8
Б4	Педагогіка	4,0	іс	9;10
1.2.2	<i>Фахові освітні компоненти за спеціальністю</i>			
Ф1	Вступ до спеціальності	4,0	іс	1;2
Ф2	Етика	3,0	дз	1;2
Ф3	Культура Стародавнього Сходу	5,0	дз	3;4
Ф4	Історія мистецтв	20,0	іс	1,2;3;4; 5;6
Ф5	Етнологія та культурний ландшафт Придніпров'я	3,0	іс	5;6
Ф6	Музеєзнавство	3,0	дз	3;4
Ф7	Історія європейської культури	19,5	іс	3-12
Ф8	Курсова робота з історії європейської культури	0,5	дз	12
Ф9	Українська та кримськотатарська культура	4,0	іс	9;10
Ф10	Методологія гуманітарних наук	4,0	дз	15
Ф11	Філософська антропологія	4,0	дз	7;8
Ф12	Естетика	5,0	іс	5;6
Ф13	Сучасні теорії культури	3,0	дз	15
Ф14	Релігієзнавство	5,0	дз	5;6
Ф15	Музичне мистецтво Придніпров'я	3,0	іс	13;14
Ф16	Філософія історії та історіософія	3,0	іс	11;12
Ф17	Загальна теорія мистецтв	3,0	іс	7;8
Ф18	Менеджмент соціокультурної діяльності	4,0	іс	7-8
Ф19	Масова культура	3,0	дз	13;14

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>6</i>
Ф20	Філософія культури	4,0	іс	14;15
1.2.3	<i>Практична підготовка за спеціальністю та атестація</i>			
П1	Ознайомча практика	6,0	дз	4
П2	Пізнавальна практика	6,0	дз	8
П3	Виробнича практика	6,0	дз	12
П4	Передатестаційна практика	3,0	дз	16
КР	Виконання кваліфікаційної роботи	9,0		16
	ВИБІРКОВА ЧАСТИНА	60		
В	Визначається завдяки вибору здобувачами навчальних дисциплін із запропонованого переліку			
	Разом за обов'язковою та вибірковою частинами	240		

6 СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

Послідовність навчальної діяльності здобувача за денною формою навчання (за обов'язковою частиною освітньо-професійної програми) подана нижче:

Курс	Семестр	Чверть	Шифри освітніх компонентів	Річний обсяг, кредити	Кількість освітніх компонентів, що викладаються протягом		
					Чверті	семестру	навчального року
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1	1	34, 35, Б1, Ф1, Ф2, Ф4	60	6	8	14
		2	32, 33, 34, 35, Б1, Ф1, Ф2, Ф4		8		
	2	3	34, 35, Б2, Ф3, Ф4, Ф6, Ф7		7	8	
		4	31, 34, 35, Ф3, Ф4, Ф6, Ф7, П1		8		
2	3	5	35, 36, Ф4, Ф5, Ф7, Ф12, Ф14	60	7	7	12
		6	35, 36, Ф4, Ф5, Ф7, Ф12, Ф14		7		
	4	7	35, Б3, Ф7, Ф11, Ф17, Ф18		6	7	
		8	35, Б3, Ф7, Ф11, Ф17, Ф18, П2		7		
3	5	9	Б4, Ф7, Ф9	60	3	4	7
		10	37, Б4, Ф7, Ф9		4		
	6	11	Ф7, Ф16		2	4	
		12	Ф7, Ф8, Ф16, П3		4		
4	7	13	38, Ф15, Ф19	60	3	4	8
		14	Ф15, Ф19, Ф20		3		
	8	15	Ф10, Ф13, Ф20		3	5	
		16	П4, КР		2		

Примітка:

Фактична кількість освітніх компонентів у чвертях та семестрах з урахуванням вибірових навчальних дисциплін визначається після обрання навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти

7 МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ

7.1. Матриця відповідності визначених освітньою програмою компетентностей компонентам освітньої програми

Компоненти освітньої програми	Компетентності																												
	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК 9	СК 10	СК 11	СК 12	СК 13	СК 14	СК 15	СК 16	СК 17
31							+	+	+				+																
32							+						+								+								
33											+	+				+													
34							+	+	+	+																			
35								+				+																	
36												+			+														+
37			+								+										+								
38							+	+															+						
Б1										+						+								+					
Б2			+				+									+						+							
Б3					+			+											+										
Б4								+														+							
Ф1	+	+													+		+												+
Ф2					+	+					+	+												+					
Ф3						+										+						+							
Ф4														+	+	+						+				+			
Ф5		+				+						+		+	+													+	
Ф6		+						+						+		+						+				+			
Ф7		+												+	+	+						+							
Ф8	+		+	+			+						+		+														
Ф9		+				+								+		+						+							

8 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма розроблена з урахуванням нормативних та інструктивних матеріалів міжнародного, галузевого та державного рівнів:

1. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 08 серпня 2019 р. за № 880/33851. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19>

2. Критерії оцінювання якості освітньої програми. Додаток до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (пункт 6 розділу I). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Критерії.pdf>.

3. Глосарій. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/%d0%93%d0%bb%d0%be%d1%81%d0%b0%d1%80%d1%96%d0%b9.pdf>

4. Довідник користувача ЄКТС [Електронний ресурс]. URL: http://mdu.in.ua/Ucheb/dovidnik_koristuvacha_ekts.pdf.

5. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

6. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

7. Лист Міністерства освіти і науки України від 28.04.2017 № 1/9–239 щодо використання у роботі закладів вищої освіти примірних зразків освітніх програм.

8. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 (зі змінами).

9. Стандарт вищої освіти підготовки бакалавра зі спеціальності 034 «Культурологія», затверджений та введений в дію наказом МОН України від 16.06.2020, № 801. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/034-Kulturolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти» (зі змінами). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p/page>.

11. Лист Міністерства освіти і науки України від 05.06.2018 № 1/9–377 щодо надання роз'яснень стосовно освітніх програм.

12. Положення про гаранта освітньої програми Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», 2020 // http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення%20про%20гаранта%20освітньої%20програми.pdf

13. Положення Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» про порядок реалізації права на академічну мобільність, 2018 // [Academic mobility.pdf \(nmu.org.ua\)](http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Academic%20mobility.pdf)

14. Положення про формування переліку та обрання навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» від 22.04.2021. https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення%20про%20формування%20переліку%20та%20обрання%20дисциплін_2021.pdf

15. Положення Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» про проведення практики http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Provisions_on_the_practice.pdf

16. Стратегія розвитку Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» / Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка».-Дніпро: НТУ «ДП», 2019. - 7 с. https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/programaroz/NTUDP_Strat_2019.pdf

17. Положення про організацію освітнього процесу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Укладачі: Азюковський О.О., Заболотна Ю.О., Салов В.О., Салова В.О. / Мін-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. - Д.: НТУ «ДП», 2019. 53 с. [Проект \(nmu.org.ua\)](http://www.nmu.org.ua)

18. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка» (із змінами та доповненнями від 18.09.2018, 11.12.2018 та 08.12.2021, затвердженими Вченою радою університету) – Д.: НТУ «ДП», 2021. [Положення про оцінювання результатів навчання.pdf \(nmu.org.ua\)](http://www.nmu.org.ua)

19. Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» Дніпро, НТУ «ДП», 2019» – 11 с. [Положення про систему запобігання та виявлення плагіату.pdf \(nmu.org.ua\)](http://www.nmu.org.ua)

19. Стандарти і рекомендації забезпечення якості на європейському освітньому просторі. https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf

20. Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка» (з доповненнями від 01.06.2020). Укладачі: Заболотна Ю.О., Конопльова О.О., Салова В.О., Салов В.О. / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. – Д. : НТУ «ДП», 2018. 55 с. [Проект \(nmu.org.ua\)](http://www.nmu.org.ua)

21. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка». – Дніпро, НТУ «ДП», 2021. 7 с. [Положення систем внутріш забезпеч якості освіти 2021.pdf \(nmu.org.ua\)](http://www.nmu.org.ua)

Освітня програма оприлюднюється на сайті університету до початку прийому студентів на навчання.

Освітня програма поширюється на всі кафедри університету та вводиться в дію з 1-го вересня 2022 року.

Освітня програма підлягає перегляду та доопрацюванню відповідно до змін нормативної бази України в сфері вищої освіти, але не рідше одного разу на рік.

Відповідальність за якість та унікальні конкурентні переваги освітньої програми несе гарант освітньої програми.

Навчальне видання

Годенко-Наконечна Олена Петрівна
Осипов Анатолій Олександрович
Тарасова Наталія Юріївна
Шабанова Юлія Олександрівна
Янушявічюте Ксенія Сергіївна

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ

Спеціальність 034 Культурологія

Електронний ресурс

Видано
в Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004.
49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.